ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE – STRATEGIES FOR TEACHING PHRASEOLOGICAL UNITS

Ruxandra Coman
Assist. Prof., PhD., „Dimitrie Cantemir" Christian University

Abstract: The study emphasizes the importance of developing teaching strategies and learning contexts that might create a proper frame for engaging students in interactive communicative activities in order to allow them to learn in a more effective way that part of the vocabulary which is the most difficult, meaning the expressions that have figurative charge. The main idea is that in any language some idioms, although constructed strictly related to the specific cultural space, can be understood and learned by reference to universally valid cultural values. Some cognitive mechanisms are activated the moment the non-native learners use operations with various semantic categories, such as synonymy, explanatory paraphrases based on homonymy and polysemy.

Keywords: cultural space, expressivity, linguistic identity

Teoriile socio-culturale privind predarea şi învăţarea unei limbi străine sunt prevalente în cercetarea din ultimii ani, achiziţia lingvistică fiind privită ca o facultate socială, participarea la activităţi culturale organizate şi angajarea în dialogul social fiind esenţiale în procesul de învăţare, conceput ca un „proces volitiv, orientat către un scop bine determinat".[1] Studiile din ultimii ani pun accent pe faptul că predarea unei limbi ca a doua limbă „influenţează sensul vieţii şi modul universal de concepere a lumii", limbile străine reprezentând un sprijin real pentru dezvoltarea culturală, pentru toleranţă şi acceptarea alterităţii[2].

Dicţionarul Longman de lingvistică aplicată şi de predare a limbii defineşte termenul *idiom* ca „expresie care funcţionează ca o singură entitate, ca o unitate semantică, al cărei sens global nu poate fi dedus din suma sensurilor elementelor componente"[3]. *Dicţionarul de ştiinţe ale limbii* înregistrează o diferenţiere între locuţiunile şi expresiile frazeologice, ambele făcând parte din categoria unităţilor frazeologice.[4]

În cazul idiomatismelor, caracterul figurat poate fi decodat cu mai multă uşurinţă de receptorii din acelaşi spaţiu cultural, ceea ce poate conduce la o oarecare transparenţă pentru interpretare în cheie ironică, depreciativă. Expresivitatea dependentă de contextul socio-cultural este o caracteristică de bază a expresiilor idiomatice, alături de cea dobândită prin raportare la intenţia de comunicare, contextual. Caracteristicile esenţiale ale acestor combinaţii de cuvinte, frazeologisme, colocaţii cu sens figurat se referă la caracterul omogen, sudat al componentelor, la independenţa lexico-gramaticală faţă de restul enunţului, la „sensul unitar, altul decât suma sensurilor elementelor constitutive"[5]. Studiile de specialitate acoperă arii de cercetare diverse, precum reprezentarea unor unităţi frazelogice în cadrul paremiologiei

[1] Aleidine J. Moeller, Theresa, Catalano, "Foreign language teaching and learning", în *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, Second Edition,* 2015, pp. 328
[2] Ştefan Lucian Mureşanu, "Rhetorical meaning and argumentative styles in teaching a foreign language without affecting the national character of the native tongue", în *Journal of Romanian Literary Studies,* Tţîrgu Mureş, ARHIPELAG XXI PRESS, nr 25/ 2023, pp. 28-29, *passim*
[3] Jack C. Richards, Richard Schmidt, *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*, London and New York, Longman Publishing House, 2010, p. 269
[4] Angela Bidu-Vrânceanu *et alii*, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Nemira, 2005, p. 223
[5] Maria Cernea*, Unităţi frazeologice în limba română*, Tîrgu Mureş, Editura Kreativ, 2009, p. 120

româneşti, în operele unor scriitori, în comunicarea orală sau scrisă. Anumite studii au pus accent pe un tip de demers didactic intitulat *tandemul lingvistic*[6], altele au evidenţiat tendinţele de modificare structurală şi de conţinut a unităților frazeologice în limba română contemporană sau au vizat variaţiile frazeologice cu efecte comice [7]. Cercetarea din ultimii ani a realizat o paralelă interlingvistică, accentuând importanţa studierii ,,ariei de extindere a idiomaticităţii"[8], conturând o paralelă întrte modalităţile de construcţie a unor unităţi frazeologice în anumite limbi, mai mult sau mai puţin înrudite.

Asocierile de cuvinte sunt cercetate de unii lingvişti pe baza a două criterii de ocurenţă colocuţională: *preexistente* (*prerequisites*), pornind de la ideea existenţei obligatorii a cel puţin doi termeni, şi aşa-numitul criteriu *continua*: unul dintre continuumuri ar fi cel opus idiotismelor, şi anume cel referitor la *transparenţa semantică*[9]. Astfel, se pot face distincţii între construcţii vs. colocaţii vs. idiomuri, ori colocaţii vs. co-creaţie sau contra-creaţie. Dotate cu un grad ridicat de expresivitate, idiomatismele reprezintă o parte organică, integrală a sistemului limbii, a culturii, în general, au caracter stabil şi sunt specifice fiecărei limbi, iar înţelesul global nu reprezintă suma sensurilor elementelor componente, în unele studii de specialitate fiind numite *phraseological turnover, a speech turnover*. [10]Aceste unităţi frazeologice colocviale au sens figurat pregnant, de unde şi caracterul viu, mai atractiv pentru vorbitori[11]. S-a vorbit despre un *implicit cultural*[12] pe care studenţii străini trebuie să-l depisteze în spatele cuvintelor care alcătuiesc o unitate frazeologică, în cadrul teoriilor care au dezvoltat un demers conceptual integrator, cel al *limbilor-culturi*.

Unităţile frazologice a căror complexitate la nivelul expresivităţii ridică bariere de interpretare a intenţiei reale de comunicare sunt cel mai dificil de înţeles de către vorbitorii non-nativi ai unei limbi. Unităţiile frazeologice au menirea de a crea o identitate lingvistică şi de a da culoare fiecărei limbi. Astfel, idiomatismele sunt o reflectare a modului în care indivizii conceptualizează lumea înconjurătoare, în funcţie de spaţiul de cultură propriu. Amprenta stilistică a unei limbi poate fi identificată şi la nivelul acestor idiomuri, complexitatea şi bogăţia românei fiind datorate şi prezenţei unor astfel de expresii, a căror cunoaştere ţine nu doar de competenţa, ci şi de performanţa lingvistică.

Premisa studiului este că studenţii care au deja competenţe aferente nivelelor B2, C1 sau C2 pot înţelege relaţia strânsă care se stabileşte, la nivelul fiecărui spaţiu cultural, între conţinutul lingvistic şi referenţii din realitate, prin intermediul unor reprezentări formale minimale, de doar câteva cuvinte.

Aria de competenţe vizează receptarea textului scris şi oral, cu apel la o distincţie necesară între expresii şi idiomatisme, la nivel de concepte clasificate în funcţie de arii pragma-lingvistice. Competenţele din domeniul lexical corespund atingerii unui nivel de înţelegere de către studenţi a unor expresii idiomatice din registrul conversaţiei cotidiene, cu accent pe ceea ce implică, la nivel de conotaţie, registrul familiar. La nivel socio-cultural, studenţii vor fi capabili să decodeze sensul de ansamblu al expresiilor respective, în acord cu diverse

[6] Alina Andreica *et alii*, ,,Expresii idiomatice legate de corpul uman în limba română şi limba franceză", în *Buletin Ştiinţific, fascicula filologie,* seria a, vol. xxvi, 2017, p. 19

[7] Liviu Groza, *Dinamica unităților frazeologice în limba română contemporană*, Editura Universității din București, 2017, p. 22.

[8] Alina Podaru, ,,Idiomaticitatea şi expresiile idiomatice în italiană şi română", în *Philologica Jassyensia*, Nr. 15/ 2012, p. 310

[9] S. Handle, "Essential Collocations for Learners of English. The Role of Collocational Direction and Weight" în *Phraseology in foreign language learning and teaching*, p. 51

[10] Karimova Diyora Abduvaxidovna "Phraseology in English", în *International Journal of Advanced Research in Management and Social* Sciences, vol. 10, No. 12/ December 202, p. 512.

[11] Idem, p, 516

[12] Elena Platon, *Româna ca limbă străină (RLS). Elemente de metadidactică*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2021, p.187

reprezentări ale mentalului colectiv. Profesorul va propune exerciţii de plasare a acestor construcţii în contexte variate, pentru ca studenţii să dobândească anumite competenţe la nivel pragma-lingvistic, sau poate cere studenţilor să rezolve exerciţii de reprezentare mentală, pentru corelarea sensului global cu o anumită reprezentare grafică.

Competenţele discursive, aferente tehnicilor de comunicare orală sau scrisă, pot fi formate prin exerciţii de tip imaginativ, de exemplu relatarea unor întâmplări ce au ca element paratextual o anumită expresie idiomatică, reprezentată grafic sau care poate fi construită pornind de la un nucleu semantic verbal.

Încă de la început, este recomandabil ca profesorul să sublinieze, prin exemple, faptul că, în societatea actuală, unităţile frazeologice, expresiile cu un caracter intraductibil, indestructibile la nivel formal şi semantic, au avantajul economiei de limbaj, formând abilitatea dezirabilă de a sugera multe, în cuvinte puţine. Utilizarea lor reprezintă un mod de integrare într-un grup de apartenenţă, într-o anumită comunitate, o modalitate de a fi subtil. Competenţele socio-culturale pot fi emfatizate prin exersarea competenţelor lingvistice de reprezentare a realităţii prin construcţii lingvistice considerate un summum al exprimării într-o limbă străină. Este esenţial ca studenţii să înţeleagă diferenţele de registre stilistice: colocvial, argotic, familiar, peiorativ, trivial, depreciativ.

Ideea principală este aceea că, în orice limbă, unele idiomatisme, deşi construite strict în legătură cu spaţiul cultural respectiv, pot fi înţelese şi învăţate prin raportare la valori culturale universal valabile, fiind declanşate mecanisme de gândire care se activează în momentul în care se utilizează operaţiuni cu diverse categorii semantice: sinonimia, perifrazele explicative bazate pe omonimie, pe polisemantism.

Profesorul trebuie să ia în calcul, *a priori*, că studenţii pot întâmpina dificultăţi legate de barierele lingvistice la nivel cultural (unele idiomatisme sunt strict interpretabile în spaţiul cultural de provenienţă, deci va fi necesară o abordare din perspectivă multiculturală, utilizând analogia şi proiecţia la nivel de mental colectiv). Studenţii trebuie să dobândească eficienţă pentru decodarea sensului de ansamblu, având în vedere încărcătura semantică mare în raport cu expresia concisă. Diferenţierea categorică între sensul denotativ şi cel conotativ, de ansamblu, este mai puţin evidentă în unele cazuri. În cazul fuziunilor frazeologice în care componentele sunt foarte sudate din punct de vedere semantic la nivel denotativ, sensul figurat de ansamblu va fi dedus cu dificultate. Cel mai dificil de înţeles sunt idiomtismele în care termenii au devenit arhaici, au ieşit din uz (*brâncă* – mână; *a munci pe brânci, a lucra cu sârg*), cele în care apar cuvinte cu forme neliterare. Aici este recomandabilă explicaţia fiecărui termen, prin oferirea unor sinonime aflate în uz.

Strategii şi aspecte metodologice:

1. Studenţii, în grupuri de 2-3, primesc cartonaşe cu imagini, cu reprezentări grafice cu miză ludică.
2. Vor fi în măsură să interpreteze jocul semantic bazat pe omonimie sau pe polisemie: *a-şi lua inima în dinţi, a ridica tonul, a sta ca pe ace* (se vor folosi imagini cu obiectele concrete – inima între dinţi, un peşte ridicat deasupra capului, un fachir care stă pe ace, în care sensul propriu de bază are încărcătură ludică).
3. Utilizarea unor scheme mentale, cu un puternic caracter de reprezentare vizuală, în care se va pune în evidenţă un termen polarizator de sens. Expresiile gravitează în jurul acestui element comun, un nucleu semantic, verbal sau adjectival, iar profesorul le cere studenţilor să observe legătura de construcţie şi de sens dintre centru şi adjuncţi: *a face zile fripte, a face dinţânţar armăsar a face pe cineva cu ou şi cu oţet*.
4. Receptarea unor scurte texte în care să apară idiomul, extins apoi prin explicarea lui (scurte dialoguri, povestiri în care idiomul se clarifică de la sine, prin contextualizare, cu expresii din acelaşi registru sau din registru diferit - popular,

familiar, argotic). O expresie poate avea o arie semantică largă, independentă de un anumit context sau poate fi dedusă din context.

5. Utilizarea unor fişe cu termeni din acelaşi câmp lexical, cu ajutorul cărora studenţii să facă asociaţii libere de idei, pornind de la un nucleu semantic verbal, de la un centru substantival cu adjuncţi atributivi. Fişele vor conţine termeni din câmpuri lexicale diverse: câmpul lexico-semantic al anatomiei umane (*a duce pe cineva de nas,a lăsa cu buzele umflate, pe barba mea, a-şi bate capul, a-şi pierde capul, a fi cu capul în nori/ a fi cu gândurile aiurea*); câmpul lexico-semantic al emoţiilor (*a fi în al nouălea cer, a fi cu capsa pusă, a-i sări muştarul, a scoate din pepeni/ din sărite, a avea fluturi în stomac, a avea un nod în gât, a nu-i fi toţi boii acasă/ a nu fi în apele lui, a i se aprinde călcâiele*); câmpul lexical al animalelor (*Ţi-a ieşit un porumbel pe gură!*; *Umblă câinii cu covrigi în coadă; a umbla după cai verzi pe pereţi*; *Mănânci calule ovăz?*) etc. Un număr însemnat de idiomuri conţin numerale (*a fi cu ochii-n patru, a sta de şase* etc.), deci vor fi folosite fişe în care se oferă un numeral şi imagini cu obiecte concrete.
6. Exerciţii utile pentru explicarea etimologiei unor expresii cu specific naţional[13], prin identificarea experienţelor de viaţă reală care au condus la apariţia expresiilor respective: *a arunca pe apa Sâmbetii* (*a irosi*) - *Sâmbăta* era, într-o veche credință populară, un râu care se vărsa în Infern, deci tot ce cădea în acea apă nu se mai putea găsi; *a fi în al nouălea cer* - expresia e bazată pe credința celor din vechime că cerul este alcătuit din mai multe bolte. În boltele de sus, ajungeau cei fericiți, așa că expresia se referă la o persoană aflată în extaz; *a fi prins cu mâța-n sac* (a fi prins cu o minciună). Expresia se referă, de fapt, la vânzarea porcilor în târg. În trecut, în târguri, purceii se vindeau în saci legați, iar potenţialii cumpărători nu puteau să vadă ce se află înăuntru. Vânzătorii necinstiţi profitau de situație și înlocuiau purcelul cu o pisică. Cei care erau prinși cu această înșelăciune erau, la propriu, prinși cu mâța-n sac. O altă expresie ce poate fi explicată prin apel la etimologie este *a freca menta* - obicei adus de greci în Balcani, considerat rafinat. Mai târziu, cei care frecau mesele cu mentă, pentru a le imprima un miros plăcut, erau acuzaţi de stăpânii lor că se sustrag de la muncile mai grele şi erau socotiţi leneşi.
7. Fişe cu exemple utile pentru evidenţierea diferenţelor de formă sau a asemănărilor formale, pentru expresii din română şi din engleză: *ca să crape Popeasca - astonish the Browns (a sfida prejudecăţile)* - (li se va explica studenţilor că patronimul românesc este foarte răspândit). Studenţilor li se vor oferi alte exemple de idiomatisme care conţin nume proprii: *a fi Gică contra - to be a bundle of negatives*; *în ţara lui Papură Vodă* (porecla domnitorului moldovean, în timpul căruia ţara trecea printr-o foamete cumplită cauzată de secetă, poporul hrănindu-se cu papură); *a se întoarce ca la Ploieşti* (toponimul specific spaţiului românesc este component în expresia cu sens global figurat – se face referire la o persoană inconsecventă) – explicarea originii cu referent în realitatea de secol 19 (trenurile schimbau locomotiva pentru a ajunge de la Bucureşti la Predeal, trecând prin oraşul sus-numit); *a nimerit orbul Brăila* – sensul figurat face referire lareuşita unei acţiuni întreprinse de o persoană fără calităţi deosebite (oraşul era principalul port comercial al Ţării Româneşti); *a spune braşoave* (negustorii braşoveni îşi lăudau exagerat marfa).
8. Fişe cu expresii al căror sens figurat se deduce cu uşurinţă pe baza termenilor constitutivi: *mi s-a luat o piatră de pe inimă - that's a load off my mind, to break the ice, to put the cart before the horse*. Ilustrarea sensului figurat se realizează cu

[13] V. Ilincan, *Dicţionarul de expresii româneşti în contexte. A-C,* Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2015

uşurinţă prin raportarea la sensul propriu. Alte exemple: *a da pe dinafară/ a exploda* (sens figurat) - *blow off steam* (*a evacua aburul* – sens denotativ).

9. Fişe în care se oferă exemple utile pentru evidenţierea intenţiei de comunicare sub raport pragma-lingvistic - expresii idiomatice de intenţie ironică, din registrul colocvial, cu o paralelă interlingvistică română-engleză. Se atrage atenţia că sensul propriu al componentelor poate sugera sensul figurat de ansamblu. Poate fi utilă şi comparaţia cu exempele din engleză. În cazul cuvintelor dispărute din uz, al arhaismelor, va fi explicat sensul, separat, şi se va oferi o expresie sinonimă din registrul limbii literare standard: *a umbla cu cioara vopsită* (*a înşela*) – *to play hocus-pocus*; *a trage sforile (a unelti)– to pull the strings*; *a o lua razna (despre o maşinărie) – to play pranks*; *a fi la ţol festiv/ îmbrăcat la patru ace - to be dressed up to the nines* (*ţol – ţesătură groasă*); a *vorbi în dodii (a vorbi incoerent); a-i veni cuiva de hac; a bate apa-n piuă*.
10. În cazul expresiilor de intenţie denigratoare la adresa interlocutorului, este necesară explicarea cuvintelor cu sens propriu de bază, cu deducerea sensului figurat de ansamblu prin raportarea la cadrul de referinţă al comunicării propriu-zise; eventual cu o paralelă română-engleză: *s-a lins pe bot - it's all day with him now*; *toată şleahta/ ceata lui Papuc - all on one stick (slang), all the world and his wife*; *departe griva (câine cu blana pestriţă) de iepure (a se afla departe de adevăr) - that makes all the difference in the world/ as like as chalk and cheese*; *a sta cu burta la soare - to be at grass*; *a umbla cu şoşele şi momele (a amăgi, a oferi făgăduieli mincinoase) - angle with a silver hook; a descoperi America, gaura covrigului - the ark rested on Mt Ararat*; *a juca ca o cizmă - to act ham*; *la paştele cailor, la sfântu'aşteaptă - at latter Lammas, at the Greek calends*; *a-i lipsi o doagă (a nu avea toate ţiglele pe casă) - to be a button short, to be a little light in the upper storey/ there is a screw loose somewhere*; *a trece prin ciur şi prin dârmon - to go through fire and water*; *unde dai şi unde crapă – to shoot at a pigeon and kill a crow*.
11. Fişe cu expresii idiomatice argotice, din jargonul tinerilor: *a face treişpe-paişpe – to go pit-a-pat* (inima bate mai repede); *a sta de şase* (*to keep a lookout*), *a se duce de râpă/ a se alege praful – to go to wreck and ruin, to run to waste, a duce de nas, a o face de ooaie, a face harcea-parcea – to tear smb. from limb to limb; prieteni la cataramă – to be cup and can; a fi pe drojdie (a fi ruinat)– to be dead broke.*

Studenţii vor înţelege importanţa cunoaşterii idiomatismelor, ca parte importantă a unei conversaţii cotidiene şi vor observa rolul lor pentru obţinerea economiei de limbaj, pentru îmbogăţirea vocabularului de o anumită coloratură stilistică.

BIBLIOGRAPHY

Andreica, Alina *et alii*, „Expresii idiomatice legate de corpul uman în limba română şi limba franceză", în *Buletin Ştiinţific, fascicula filologie,* seria a, vol. xxvi, 2017, p. 17-29

Abduvaxidovna, Karimova Diyora, "Phraseology in English", în *International Journal of Advanced Research in Management and Social* Sciences, vol. 10, No. 12/ December 2021, p. 512-517

Bidu-Vrânceanu, Angela *et alii*, *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Nemira, 2005

Cernea, M., *Unităţi frazeologice în limba română*, Tîrgu Mureş, Editura Kreativ, 2009

Groza, Liviu, *Dinamica unităţilor frazeologice în limba română contemporană*, Editura Universităţii din Bucureşti, 2017

Ilincan, V., *Dicţionarul de expresii româneşti în contexte. A-C,* Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2015

Handle, S., "Essential Collocations for Learners of English. The Role of Collocational Direction and Weight" în *Phraseology in Foreign Language Learning and Teaching*, edited by Fanny Meunier, Sylviane Granger, Amsterdam / Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2008, p. 43-66

Moeller, Aleidine J., Catalano, Theresa, "Foreign language teaching and learning", în *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, Second Edition,* 2015, pp. 327–33

Mureșanu, Ștefan Lucian, "Rhetorical meaning and argumentative styles in teaching a foreign language without affecting the national character of the native tongue", în *Journal of Romanian Literary Studies*, Tîrgu Mureș, ARHIPELAG XXI PRESS, nr 25/ 2023, pp. 28-33

Platon, Elena, *Româna ca limbă străină (RLS). Elemente de metadidactică*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2021

Podaru, Alina, ,,Idiomaticitatea şi expresiile idiomatice în italiană şi română", în *Philologica Jassyensia*, Nr. 15, 2012, p. 309−318

Richards, Jack C., Schmidt, Richard, *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics,* London and New York, Longman Publishing House, 2010